

Herrar *Asplund* och *Torpadie* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i handläggningen af denna fråga inom Utskottet, samt

Herrar *Lindgren*, *Anders Persson* och *Smedberg*, att de vid tiden för nämnda handläggning varit på grund af undfångnen ledighet från Riksdagen frånvarande.

N:o 35.

Ank. till Riksd. Kansli den 16 April 1878, kl. 5 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring i den kommunala rösträtten och dermed i sammanhang stående frågor.

Enligt kommunallagarne eger hvarje välfrejdad svensk undersåte, som är medlem af en kommun samt förbunden att till kommunen erlägga skatt, och icke häftar för oguldna kommunalutskylder, att deltaga i öfverläggningar och beslut å kommunalstämma eller allmän rådstuga, och tillkommer enahanda rätt bolag; dock att i vissa beslut, som endast angå vissa klasser af röstegande, dessa ensamma ega att deltaga. I stad eger röstegande en röst för bevillning, efter art. II bevillningsstadgan, till och med en krona, samt vidare en röst för hvarje derutöfver efter nämnda artikel påförd hel kronas bevillning till staten, och må i stad icke någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar mot en femtiondedel af stadens hela röstetal efter röstlängden, eller i något fall för högre röstetal än det, som motsvarar bevillningen för tio tusen kronors inkomst af kapital eller arbete, eller ett hundra röster. Någon motsvarande begränsning finnes deremot icke beträffande landskommuner, der röstvärdet beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal. Vill

landskommun åt fullmäktige öfverlåta att med kommunalstämmans rätt handlägga och afgöra de till stämmans behandling hörande ärenden, så är sådant med vissa vilkor och undantag tillåtet, derest kommunalstämman med mer än hälften af kommunens hela röstetal efter röstvärdet sig derom förenar; dock att beslut i vissa viktigare frågor äro i alla händelser kommunalstämman ensam förbehållna.

Lika som vid föregående, hafva äfven vid innevarande riksdag framställningar skett om ändring i de sålunda angifna grunderna för den kommunala rösträtten i ändamål att på ett eller annat sätt begränsa densamma, och Lag-Utskottet har från Andra Kammaren mottagit trenne inom Kammaren härom väckta motioner.

Uti den ena af dessa, N:o 151, yrkas af Herr *C. J. Svensén* en förändrad grund för röstberäkningen så i stad som å landet, och föreslås i sådant afseende, »att Riksdagen ville för sin del besluta sådana ändringar i kommunallagarne, att för röstegande inom kommunen röstvärdet må beräknas efter den siffra, som, multiplicerad med sig sjelf, angifver på landet det honom åsatta fyrktal och i stad i kronor, med ören såsom bråk, den honom enligt 2:dra art. bevillningsförordningen senast åsatta bevilling, med iakttagande deraf, att sagda siffra, om den innehåller bråk, höjes till närmast hela tal.»

I den andra motionen, N:o 114, afgifven af Herr *C. E. Hjelm*, påyrkas för landet en så väl relativ som absolut röstbegränsning; och hemställer motionären, »det Riksdagen för sin del beslutar, att § 11 i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet må erhålla följande lydelse:

»Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar åsatta fyrktal. Dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar mot en tjugonedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden; dock icke i något fall högre än med det fyrktal, som svarar mot bevilling enligt II artikeln för 4,000 kronors inkomst eller fastighet af 80,000 kronors taxerad värde.»

I den tredje motionen, N:o 30, har Herr *Rich. Ehrenborg* för vinnande af det gemensamt åsyftade målet trott sig böra gå en annan väg. Enligt hans mening hade man från den stund, då våra kommunala institutioner blifvit underlag för den politiska representationen, kommit i ett svårlöst dilemma, enär man å ena sidan svårligen kunde underkänna eller för all framtid tillbakavisa de berättigade anspråken på något skydd mot de öfvergrepp, hvilka under brist på röstbegränsning, och i synnerhet under tider af lifvigare företagsamhet, låge nära till hands från de inom

landskommunerna maktegandes sida, men å andra sidan funne sig icke kunna genom modifikation af den skattegrund, efter hvilken landstingsmannavalen skedde, eftergifva ens den ringaste del af de garantier för riksdagskamrarnes karaktersskilnad, hvilka med fallande penningevärde redan försvagats, utan såge sig nödgad att obetingadt afslå hvarje förslag om röstbegränsning, vore den ock aldrig så ringa och från ekonomisk synpunkt billig. Bland de flere utvägar, hvarpå man kunde tänka sig denna svårighet löst, hade motionären fäst sig vid den, att, med öfvergifvande af frågan om röstvärdets inskränkning, söka göra fullmäktiginstitutionen mera använd — då till följd af det antal personer, hvaraf fullmäktige måste bestå, de maktegande i de flesta fall nödgades bland fullmäktige insätta äfven ringare skattskyldige — äfvensom att utsträcka fullmäktiges befogenhet, genom hvilka åtgärder äfven den väsentliga fördel vunnes, att, der fullmäktige infördes, ärendena erhöles en mera jemn behandling än nu vore fallet. Då emellertid stadskommunerna redan egde sitt röstmaximum, och behovet af en reform der vore vida mindre, samt de stadskommuner vore helt få, som icke åt fullmäktige öfverlemnats sin beslutanderätt, behöfde de antydda förändringarna endast afse landskommunerna, hvarföre motionären hemställt, att följande §§ i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862 måtte erhålla denna förändrade lydelse:

§ 11.

Röstvärdet skall, *med det i 27, 28 och 36 §§ omförmälda undantag*, beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal.

§ 27.

Vill kommunen åt fullmäktige öfverlåta att med kommunalstämmans rätt handlägga och afgöra de till stämmans behandling hörande ärenden, då må, med de vilkor och undantag här nedan sägs, sådant vara tillåtet, derest *antingen* kommunalstämman med mer än hälften af kommunens hela röstetal efter röstvärdet sådant beslutar, *eller ock de röstberättigade, med en efter hufvudtalet räknad röstöfvervigt af minst två tredjedelar af dem som i beslutet deltaga, derom förena sig vid två på hvarandra följande ordinarie kommunalstämmor.*

Beslut härom skall hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ofördröjligen anmälas.

§ 28.

Kommunalfullmäktige skola utgöras af kommunalnämndens genom val utsedda medlemmar, jemte ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman, samt så många särskildt af kommunalstämman valda ledamöter, att hela antalet fullmäktige blir fyra gånger så stort som de valda medlemmarnes i kommunalnämnden.

Der kommun, inom hvilken de röstberättigades antal understiger femtio, fattat beslut om ärendenas öfverlåtande åt kommunalfullmäktige; men dervid tillika och med enahanda röstöfvervigt, som i § 27 sagdt är, beslutat göra framställning om bestämmandet af fullmäktiges antal till ringare än i nästföregående moment är stadgadt, må Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förordna om den nedsättning i antalet, som kan finnas af behof påkallad.

§ 33.

Följande ärenden må ej af kommunalfullmäktige upptagas, utan skola alltid i kommunalstämma handläggas:

- a) justering af de i 65 § omförmälda längder;
- b) val till ordförande och vice ordförande i kommunalstämman och kommunalnämnden; så ock till kommunalfullmäktige och till ledamöter i kommunalnämnden; samt
- c) val till landstingsmän, äfvensom till valmän för sådana vals anställande.

§ 40 mom. 1.

Kommunalstämman utser ledamöter i kommunalnämnden, hvilkas antal, med hänsigt till kommunens vidd och folkmängd, skall utgöra:

i kommun med folkmängd af:

- 1,000 eller derunder — minst 3 och högst 5,
- af mer än 1,000 intill 1,500 — minst 5 och högst 7,
- af mer än 1,500 intill 2,000 — minst 7 och högst 9,
- af mer än 2,000 — minst 9 och högst 11.

Derförutom skulle ock uti 21 § 3 mom., i fråga om undantag från regeln om enkel röstpluralitet, jemte der åberopade 27 och 36 §§ afven 28 § nämnas.

Hvad nu först angår Herr Svenséns förslag, i hvad det innefattar ändring i den kommunala rösträtten i stad, så synes det Utskottet som om, med den begränsning af denna, som skett genom Kongl. kungörelsen den 9 November 1869, faran för den större rikedomens allt för stora inflytelse å dessa kommuners styrelse vore på ett tillfyllestgörande sätt förebyggd; och, så vidt Utskottet har sig bekant, hafva våra stadskommuners angelägenheter hittills blifvit väl och redbart förvaltade. Utskottet, som alltså för sin del icke finner skäl förekomma till rubbning i de beträffande den kommunala rösträtten i stad gällande bestämmelser, hemställer,

1) att Herr Svenséns motion i denna del icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Beträffande åter förslagen om ändringar i den kommunala rösträtten å landet, finner Utskottet nu, liksom vid flera föregående tillfällen, då frågan varit under dess handläggning, att, lika som redan skett beträffande stadskommuner, något måste äfven med afseende å landskommuner åtgöras för att tillmötesgå de i Utskottets tanke berättigade anspråken på någon minskning i de högst beskattades allt för öfvervägande inflytande.

Då den kommunala verksamheten, hvilken omfattar vården af kommunens gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, för denna vård förutsätter utgifter från kommunalmedlemmarnes sida, kan i princip icke något vara att anmärka deremot, att rösträtt i kommunala angelägenheter bestämmas i mån af de till kommunen utgående skattebidrag. Men då af Statistiska Centralbyråns berättelse rörande den kommunala rösträtten år 1871 upplyses, att uti 54 af rikets 2,354 landskommuner en röstegande innehar öfver hälften af hela fyrktalet, att högsta fyrktalet å en person uti 360 utgör öfver $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$, uti 1,026 öfver $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{4}$ och uti 709 öfver $\frac{1}{20}$ — $\frac{1}{10}$, allt af hela fyrktalet; samt att, hvad beträffar *antalet personer*, som innehafva visst fyrktal öfver $\frac{1}{20}$ af hela kommunens, 54 innehafva öfver hälften, 378 öfver $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$, 1,697 öfver $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{4}$ och 3,977 öfver $\frac{1}{20}$ — $\frac{1}{10}$; så framgår, enligt Utskottets tanke, utan vidare utförligare bevisning, af dessa siffror med full tydlighet, att den sålunda i sin princip såsom riktig erkända rösträttsgrunden dock måste, äfven beträffande landskommunerna, i tillämpningen underkastas modifikation, för att den *kommunen* förunnade *sjelfstyrelse* må blifva en verklighet.

Hvad nu angår de i sådant hänseende föreliggande förslag, kan Utskottet icke tillstyrka det af Herr Ehrenborg framlagda. Den rättighet, landskommunerna nu ega att åt fullmäktige öfverlåta större delen af kommunalstämmans beslutanderätt, har hittills endast i få fall blifvit be-

gagnad; och den för fattande af beslut härom ifrågasatta alternativa röstgrund af qualificerad majoritet af de närvarande efter hufvudtalet innebär en just i fråga om ett bland de viktigaste beslut vidtagen suspension af den grund, som i allmänhet är för rösträtt å kommunalstämma stadgad, under det att den för närvarande härutinnan gällande föreskrift står i full öfverensstämmelse med förordningens anda i öfrigt. Utskottet anser icke heller, att, i fall kommunalfullmäktiginstitutionen blefve mera använd, deraf skulle uppstå de fördelar, motionären förväntar. Säkert skulle, der från de högst beskattades sida en maktanvändning komme i fråga, erforderligt antal personer icke saknas i den beroende ställning till desse, att genom deras insättande bland fullmäktige de förre kunde vid förefallande behof inom fullmäktige påräkna pluralitet och sålunda genomdrifva sin vilja, och detta utan att sjelfve, såsom å kommunalstämma måste vara förhållandet, personligen eller genom befullmäktigade ombud uppträda; hvarmed väl äfven försvunne den fördel af ärendenas jemna behandling, motionären framhållit såsom åtföljande hans förslag.

Utskottet får alltså värdsamt

2) afstyrka bifall till Herr Ehrenborgs motion.

Beträffande vidare Herr Svenséns förslag, innebär det samma en röstminskning efter en skala af beskaffenhet, att den ingalunda kan godkännas, såsom bevis hvarpå endast torde behöfva anföras att den, som för närvarande skattar för tusen fyrk och sålunda eger 1,000 röster, skulle enligt nämnda förslag erhålla allenast 32 röster och den, som nu har 100 röster, erhålla 10, genom hvilken starka röstnedsättning alla lägre beskattade, med sitt mindre nedsatta röstetal från 1 till och med 9 röster, till följd af sitt stora antal i allmänhet skulle blifva de ensamt bestämmande. Utskottet hemställer derföre,

3) att Herr Svenséns motion, i hvad den afser ändring i den kommunala rösträtten å landet, icke må vinna Riksdagens bifall.

Utskottet finner deremot fortfarande, i enlighet med hvad vid flera föregående tillfällen framhållits, det åsyftade målet af röstbegränsning lämpligen kunna vinnas genom stadgande af ett relativt maximum, hvilket Utskottet anser skäligen böra i öfverensstämmelse med Herr Hjelms förslag bestämmas till en tjugonedel af kommunens hela röstetal efter röstvärdet. Att, såsom motionären föreslagit, på samma gång stadga ett absolut maximum af högsta röstetal efter det fyrktal, som svarar mot

bevillning enligt II artikeln bevillningsstadgan för 4,000 kronors inkomst af kapital eller arbete eller för fastighet af 80,000 kronors taxerad värde, synes med afseende å förhållandena inom landskommunerna icke erforderligt.

Med anledning af Herr Hjelms motion får Utskottet alltså värdsamt hemställa,

4) att Riksdagen ville för sin del besluta följande förändrade lydelse af 11 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862, sådant nämnde lagrum lyder enligt Kongl. kungörelsen den 8 September 1868,

»Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal; dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar mot en tjugonedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden.»

Skulle detta förslag af Riksdagen bifallas, torde 2 mom. af 59 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet, sådant detta lyder enligt Kongl. kungörelsen den 8 September 1868, böra med afsende å deri förekommande hänvisningar ändras; och får Utskottet alltså under denna förutsättning föreslå,

5) att Riksdagen måtte för sin del antaga följande förändrade lydelse af nämnda lagrum:

»Denna längd, som ligger till grund för kommunalutskyldernas debitering, utgör, med iakttagande af de bestämmelser och undantag, 8, 9 och 11 §§ innehålla, tillika kommunens röstlängd. I den — — — — förvaras.»

För att lemna en öfversigt af det antal röstegande, som för närvarande af hela fyrktalet inom en kommun innehar öfver en tjugonedel, samt följaktligen äfven deraf, huru det relativa röstmaximum, Utskottet föreslår, skulle komma att verka, är vid detta utlåtande fogad en från Statistiska Centralbyråns underdåniga berättelse rörande den kommunala rösträtten år 1871, tab. Litt. C och N:o 2, sammandragen tabell.

Stockholm den 16 April 1878.

På Utskottets vägnar:
H. G. v. GEGERFELT.

Tabell öfver de röstegande i landskommuner, hvilka

L ä n.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
	Antal röstegande, som af hela fyrktalet inom kommunen innehafva															
	öfver $\frac{1}{20}$ — $\frac{1}{10}$	öfver $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{4}$		öfver $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$		öfver $\frac{1}{2}$		S u m m a								
	öfvervägande för jordbruksfästighet.	öfvervägande för andra beskattningsföremål.	S u m m a.	öfvervägande för jordbruksfästighet.	öfvervägande för andra beskattningsföremål.	S u m m a.	öfvervägande för jordbruksfästighet.	öfvervägande för andra beskattningsföremål.	S u m m a.	öfvervägande för jordbruksfästighet.	öfvervägande för andra beskattningsföremål.	S u m m a.	öfvervägande för jordbruksfästighet.	öfvervägande för andra beskattningsföremål.	S u m m a.	
1	Stockholms län	204	83	287	87	14	101	18	8	26	2	3	5	311	108	419
2	Upsala »	123	61	184	67	21	88	13	13	26	2	5	7	205	100	305
3	Södermanlands »	141	52	193	98	20	118	30	5	35	3	—	3	272	77	349
4	Östergötlands »	283	63	346	123	23	146	11	8	19	—	—	—	417	94	511
5	Jönköpings »	132	60	192	44	21	65	8	5	13	—	1	1	184	87	271
6	Kronobergs »	52	60	112	29	15	44	7	4	11	—	—	—	88	79	167
7	Kalmar »	99	30	129	31	26	57	10	2	12	—	—	—	140	58	198
8	Gotlands »	143	42	185	38	50	88	—	4	4	1	2	3	182	98	280
9	Blekinge »	15	11	26	3	5	8	3	—	3	1	—	1	22	16	38
10	Kristianstads »	122	67	189	48	12	60	24	—	24	3	—	3	197	79	276
11	Malmöhus »	444	98	542	168	29	197	28	1	29	6	—	6	646	128	774
12	Hallands »	53	46	99	39	26	65	7	1	8	1	—	1	100	73	173
13	Göteborgs o. Bohus »	30	43	73	12	14	26	—	5	5	—	—	—	42	62	104
14	Elfsborgs »	184	127	311	57	68	125	14	15	29	3	3	6	258	213	471
15	Skaraborgs »	407	110	517	184	59	243	53	7	60	9	2	11	653	178	831
16	Vermlands »	53	55	108	21	31	52	6	7	13	1	2	3	81	95	176
17	Örebro »	54	31	85	26	12	38	8	4	12	—	—	—	88	47	135
18	Vestmanlands »	78	48	126	39	27	66	9	4	13	—	1	1	126	80	206
19	Kopparbergs »	4	48	52	5	17	22	1	9	10	1	—	1	11	74	85
20	Gefleborgs »	5	53	58	5	19	24	2	12	14	—	1	1	12	85	97
21	Vesternorrlands »	14	67	81	4	28	32	1	8	9	—	1	1	19	104	123
22	Jemtlands »	12	45	57	2	21	23	1	—	1	—	—	—	15	66	81
23	Vesterbottens »	—	8	8	—	6	6	—	1	1	—	—	—	15	15	15
24	Norrbottnens »	3	14	17	1	2	3	—	1	1	—	—	—	4	17	21
	S u m m a	2,655	1,322	3,977	1,131	566	1,697	254	124	378	33	21	54	4,073	2,033	6,106

innehafva öfver $\frac{1}{20}$ af kommunens hela fyrktal.

17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Antal röstegande — i % af hela antalet röstegande — som af hela fyrktalet inom kommunen innehafva												
öfver $\frac{1}{20}$ — $\frac{1}{10}$			öfver $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{4}$			öfver $\frac{1}{4}$			Summa			
öfvervägande för jordbrukshushållighet.	öfvervägande för andra beskattningsföremål.	Summa.	öfvervägande för jordbrukshushållighet.	öfvervägande för andra beskattningsföremål.	Summa.	öfvervägande för jordbrukshushållighet.	öfvervägande för andra beskattningsföremål.	Summa.	öfvervägande för jordbrukshushållighet.	öfvervägande för andra beskattningsföremål.	Summa.	
1,82	0,74	2,56	0,78	0,12	0,90	0,18	0,10	0,28	2,78	0,96	3,74	1
1,68	0,83	2,51	0,91	0,29	1,20	0,20	0,25	0,45	2,79	1,37	4,16	2
1,72	0,63	2,35	1,19	0,24	1,43	0,40	0,06	0,46	3,31	0,93	4,24	3
1,78	0,40	2,18	0,78	0,14	0,92	0,07	0,05	0,12	2,63	0,59	3,22	4
0,82	0,37	1,19	0,27	0,13	0,40	0,05	0,04	0,09	1,14	0,54	1,68	5
0,37	0,42	0,79	0,21	0,11	0,32	0,05	0,03	0,08	0,63	0,56	1,19	6
0,61	0,18	0,79	0,19	0,16	0,35	0,06	0,01	0,07	0,86	0,35	1,21	7
1,82	0,53	2,35	0,48	0,63	1,11	0,01	0,07	0,08	2,31	1,23	3,54	8
0,19	0,14	0,33	0,04	0,06	0,10	0,05	—	0,05	0,28	0,20	0,48	9
0,55	0,30	0,85	0,22	0,05	0,27	0,12	—	0,12	0,89	0,35	1,24	10
1,32	0,29	1,61	0,50	0,09	0,59	0,10	—	0,10	1,92	0,38	2,30	11
0,42	0,36	0,78	0,32	0,20	0,52	0,06	0,01	0,07	0,80	0,57	1,37	12
0,16	0,23	0,39	0,06	0,07	0,13	—	0,03	0,03	0,22	0,33	0,55	13
0,72	0,50	1,22	0,22	0,27	0,49	0,07	0,07	0,14	1,01	0,84	1,85	14
1,87	0,50	2,37	0,84	0,27	1,11	0,28	0,04	0,32	2,99	0,81	3,80	15
0,23	0,24	0,47	0,09	0,14	0,23	0,03	0,04	0,07	0,35	0,42	0,77	16
0,42	0,24	0,66	0,20	0,09	0,29	0,06	0,03	0,09	0,68	0,36	1,04	17
0,97	0,60	1,57	0,48	0,33	0,81	0,11	0,06	0,17	1,56	0,99	2,55	18
0,02	0,19	0,21	0,02	0,06	0,08	0,01	0,03	0,04	0,05	0,28	0,33	19
0,04	0,38	0,42	0,04	0,13	0,17	0,01	0,09	0,10	0,09	0,60	0,69	20
0,08	0,37	0,45	0,02	0,15	0,17	0,01	0,05	0,06	0,11	0,57	0,68	21
0,13	0,47	0,60	0,02	0,22	0,24	0,01	—	0,01	0,16	0,69	0,85	22
—	0,09	0,09	—	0,07	0,07	—	0,01	0,01	—	0,17	0,17	23
0,05	0,24	0,29	0,02	0,03	0,05	—	0,02	0,02	0,07	0,29	0,36	24
0,73	0,36	1,09	0,31	0,16	0,47	0,08	0,04	0,12	1,15	0,60	1,75	

Reservationer:

mot punkterna 1 och 3 af Utskottets hemställan:

af Herr *Torpadie*, under åberopande af den reservation, han vid 1876 års riksdag till Lag-Utskottets utlåtande N:o 38 afgifvit, så lydande:

»Ehuru det slut, hvori Utskottet stannat i fråga om ändring i den kommunala rösträtten, synes mig skäligen antagligt, anser jag mig dock icke böra undertrycka den åsigt, jag inom Utskottet uttalat, eller att, bland de till Utskottet hänvisade motioner angående ändringar i stadgandena rörande den kommunala rösträtten, den af Herr C. J. Svensén afgifna och af Herr S. Johnson biträdda torde hafva varit förtjent af den största uppmärksamheten. Det förslag, som i denna motion innehålles, erbjuder åtskilliga beaktansvärda fördelar. Det hvilar på en bestämd, aritmetisk grundval och genom detsammas antagande skulle personlighet och förmögenhet så lika som möjligt motväga hvarandra, fastställande af ett röstmaximum kunna undvikas samt enhet uti i fråga varande lagstiftning för stad och land införas.

Då emellertid formuleringen af de föreslagna ändringarna i kommunallagarne torde böra ske med synnerlig noggrannhet samt åtföljas af nödiga tabeller, har jag ansett Utskottet böra på grund af motionen föreslå,

att Riksdagen måtte besluta en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med begäran, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för nästkommande års Riksdag framlägga ett sådant förslag till ändringar i kommunallagarne, att för röstegande inom kommunen röstvärdet må beräknas efter den siffra, som, multiplicerad med sig sjelf, angifver *på landet* det honom åsatta fyrktal och *i stad* i kronor, med ören såsom bråk, den honom enligt 2:dra art. bevillningsförordningen senast åsatta bevillning, med iakttagande deraf att sagda siffra, om den innehåller bråk, höjes till närmast hela tal; äfvensom att Riksdagen i den underdåniga skrifvelsen ville anhålla, det behagade Kongl. Maj:t låta utarbета sådana tabeller, som i följd af lagförslagen kunna finnas nödiga.»

mot punkten 4:

af Herrar *von Gegerfelt*, *Samzelius* och *Thomasson*, med tillkännagifvande, att de för sin del velat tillstyrka ett absolut röstmaximum af en femtedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden;

af Herr *Holmberg*: »Det anmärkta förhållandet, att inom ett ringa antal kommuner endast en eller några få af kommunens medlemmar kunna förfoga öfver den afgörande röstöfvervigten vid förhandlingar om kommunens angelägenheter, synes mig vara det enda afsevärda, likasom det hufvudsakligast anlitate skälet för åtskillige motionärens yrkande om inskränkning i den kommunala rösträtten å landet; men då ett verkligt och ej ett blott illusoriskt afhjelpande af berörda missförhållande skulle kräfva så betydlig inskränkning af rösträtten, att densamma i sin tillämpning inom det öfriga ojemförligt större antalet kommuner å landet skulle medföra mycken obillighet och väsentliga olägenheter, samt jag icke, så vidt jag *sjelf* kommit till erfarenhet deraf, någonsin funnit, att den öfvervigti i rösträtt, hvaröfver en eller några få af kommunens medlemmar undantagsvis egt att förfoga, blifvit missbrukad eller ens använd på sådant sätt, att öfrige kommunens medlemmar beklagat sig öfver förelupen ogramnlagighet eller obehörighet i de fattade besluten, får jag reservera mig mot Utskottets i punkterna 4 och 5 framställda förslag.»

af Herr Grefve *Mörner*: »Under åberopande af hvad jag i fråga om kommunala rösträtten på landet vid flere riksdagar, och senast i Maj månad förlidet år, då ärendet till behandling i Första Kammaren förevar, yttrat, får jag vördsamt hemställa om afslag å det af Utskottet yrkade beslut.»

af Herr *Ribbing*: »Mot Utskottets beslut att tillstyrka bifall till Herr Hjelms motion, att röstmaximum vid kommunalstämma skall utgöra $\frac{1}{20}$:del af hela röstetalet, får jag anmäla min reservation, under åberopande af de grunder, jag sistlidne riksdag vid Lag-Utskottets betänkande (N:o 31) angående samma ärende anförde. Till dessa skäl har jag nu ytterligare att lägga det, att jag ej ser anledning, hvarföre Utskottet, om ett röstmaximum skall förordas, nu för andra gången afviker från det förslag i sådant afseende Utskottet vid 1876 års riksdag framlade, eller $\frac{1}{10}$:del. Jag vill för öfrigt ej neka, att bestämmande af ett dylikt röstmaximum är egnadt att i någon mån afhjelpa de olägenheter — af en endas eller

några fås makt att afgöra emot det stora flertalet röstberättigade i en kommun — som äro en följd af nu gällande stadgande om rösträtt. Men jag vågar påstå, att — intill dess tiden kan vara inne för en mera genomgripande och på principer stödd förändring — samma fördelar skulle vinnas medelst förändring i öfverensstämmelse med hvad jag i förut afgifna reservationer framställt, af § 11 till öfverensstämmelse med § 1 i förordningen om kommunalstyrelse på landet, samt af § 9 till öfverensstämmelse med § 13 i förening, utan att de på sådant sätt kunna fördelarne tillika vore förknippade med de nackdelar, som i större eller mindre mån följa med hvarje sådan begränsning af rösträtten medelst bestämmande af ett röstmaximum, hvilken är så stor, att den egde någon verklig betydelse och verkan.»

af Herr Friherre *Åkerhielm*: under åberopande af hans vid 1870 och 1876 års riksdagar afgifna reservationer i ämnet;

af Herr *Sundell*: »Alldeles i likhet med hvad 1877 års Lag-Utskott, i anledning af då väckt motion i ämnet, föreslog, hemställer jag det Riksdagen för sin del ville besluta, att 11 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862, sådan denna § lyder genom Kongl. kungörelsen den 8 September 1868, ändras sålunda:

Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal; dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster än som svarar mot en femtedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden.

I afseende på den lydelse 2 mom. af 59 § i ofvan åberopade Kongl. förordning skulle erhålla, är jag med innevarande års Lag-Utskott ense.»

Herrar *Asplund* och Friherre *Nordenfalk* hafva begärt få antecknad, att de icke inom Utskottet deltagit i dessa ärendens handläggning.
